

HANDLINGSPLAN FOR SORGARBEID

SOLBAKKEN SKOLE

Innhold

Forord	3
I. Elev dør plutselig	4
Hvis beskjeden kommer før skoledagen starter	4
Hvis beskjeden kommer etter	5
skoledagens slutt	5
Foreldremøte	6
Videre arbeid i klassen	7
Minnestund	8
Begravelsesdagen	10
Kort samling på skolen etterpå	10
Markering videre i skoleåret	11
II. Plutselig dødsfall på skolen	12
eller ulykke på skoleveg	12
Ulykke med dødelig utfall:	14
III. Å følge en elevs langvarige sykdom	14
Eleven er på sykehus	16
Ikke glem den syke eleven	16
Eleven kommer tilbake til skolen	17
Eleven dør	17
IV. Elev mister søsken eller en av foreldrene	18
V. En lærer dør	20
VI. Selvmord	22
Ved selvmordstanker	22
En elev har begått selvmord	23
Foreldre eller søsken har begått selvmord	24

Forord

Skolen er elevenes arbeidsplass. Elevene er i kontakt med skole og skoleaktiviteter store deler av sin aktive tid i oppveksten. Skolen spiller derfor en viktig rolle når det gjelder å påvirke elevenes holdninger og verdisyn.

Når døden rammer en familie eller et skolemiljø, er det av stor betydning hvordan skolen møter elevenes følelser og reaksjoner. Det er viktig å ha åpenhet omkring død og sorg. Som lærer bør vi sette oss inn i emnet slik at vi bedre kan være til støtte når døden rammer skolemiljøet vårt.

Dette er en handlingsplan til hjelp i skolens sorgarbeid. Planen er laget slik at den kan brukes som førstehjelp ved ulike former for dødsfall. Vedlegg til handlingsplanen er

- telefonlister
- forslag til kondolansebrev, samt forslag til brev til foreldre i forbindelse med dødsfall i skolemiljøet
- liste over litteratur, sanger m. m

Tanker og ideer er blant annet hentet fra litteratur skrevet av Atle Dyregrov, Steinar Ekvik og Magne Raundalen

Solbakken skole 2008
Kari W. Busch

I. Elev dør plutselig

Administrasjonen får beskjed

Hvis beskjeden kommer før skoledagen starter

- Rektor/kontaktlærer tar kontakt med pårørende og informerer om hva skolen ønsker å gjøre
- Rektor gir beskjed til kontaktlærer/leder SFO
- Evt. kan en annen av personalet ta inn elevene
- Kontaktlærer informerer den berørte gruppa
- Personalet orienterer elevene
- Flagget heises på halv stang i samarbeid med gruppa som er berørt

Hvis beskjeden kommer etter skoledagens slutt

- Rektor tar kontakt med pårørende og informerer om hva skolen ønsker å gjøre.

Rektor kontakter

- kontaktlærer/leder av SFO
- kaller sammen hele personalet til orientering og samtale samme dag/tidlig neste morgen.

- Personalet orienterer elevene.
- Når kontaktlærer orienterer gruppa skal en annen voksen også være tilstede.
- Flagget heises på halv stang i samarbeid med den gruppa som er berørt

NB! *Pressen/Media*

Rektor tar henvendelser fra pressen
Elevene skal skjermes

- Kontaktlærer tar kontakt med pårørende.
- Kontaktlærer tar kontakt med foreldrekontaktene og avtaler foreldremøte
- Kontaktlærer sender brev med elevene (se vedlegg)

Foreldremøte

Kontaktlærer tar kontakt med pårørende og informerer om foreldremøtet, og hva som tas opp der.

Tilstede: Rektor/kontaktlærer og timelærere, prest/leder for familiens trossamfunn (livssyn?)

Forslag til innhold:

- Kort orientering om sorgreaksjoner hos barn
- Informasjon om hva skolen har gjort av sorgarbeid
- Informasjon om reaksjoner i klassen
- Hvordan skolen ønsker å delta i begravelsen. Meningsytringer.
- Forslag til barnelitteratur som omhandler død/sorg
- Foreldrene kan drøfte hva de kan gjøre for å støtte den berørte familien. Evt lage tiltak for elevene på ettermiddags/kveldstid

Videre arbeid på trinnet

- Ta god tid til felles samtale med elevene på trinnet. La elevene sitte i ring. Stille enkle spørsmål som f. eks:
 - Hvor var du da du fikk greie på NNs død
 - Hvordan fikk du greie på det?
 - Hvordan har du reagert fra du fikk høre om dødsfallet?
- Barna får pynte den avdødes pult (f. eks blomster, lys, bilder)
- Barna kan tegne, skrive, lage dikt, høre på musikk.
- Legg opp til veksling mellom vanlig undervisning og samtale.
- Lage et minnealbum til pårørende
- Lage ”siste hilsen” til den døde eleven. Dette kan legges på kisten (avklare med pårørende)
- Positivt med et par trinn-turer ut i naturen
- Oppfordres til ellers mest mulig vanlig aktivitet
- Gå nøye gjennom begravelsesritualet med sanger. Besøk av evt. en prest.

- Ta opp med barna om følelsesreaksjoner som kan forventes.
- Begravelsesdagen: Det anbefales at alle elevene har med seg sine voksne. Småskolen **skal** ha med seg en voksen

*Inn i natten. Gjennom døden. - Bakom demrer
morgenrøden.*

Henrik Ibsen

Minnestund

Sted: Med hele skolen:
Musikkrom/gymsalen

Med mindre grupper av elever:
Musikkrom/2.kl.rommet

Forslag til innhold:

- Rektor informerer
- Musikk
- Diktlesning (forlag: se vedlegg)
- Sang med spesiell betydning for den avdøde eleven eller for gruppa. (Bruk gjerne overhead)

Gje meg handa di

*Gje meg handa di, ven, når det kveldar,
det blir mørkt og me treng ei hand.
La dei ljose og venlege tankar
fylgje oss inn i draumars land.
Lat varmen frå ein som er glad i deg
tenne stjerner i myrkaste natt.
Gje meg handa di, ven, når det kveldar,
det blir mørkt og me treng ei hand.*

*Varme tankar og hender som trøystar
er som sol over frosen jord.
Kjenne varmen frå ein som er nær deg
gjev langt meire enn store ord!
Lat varmen frå ein som er glad i deg
tenne stjerner i mørkaste natt!
Gje meg handa di, ven, når det kveldar,
det blir mørkt og me treng ei hand.*

Sondre Bratland

Begravelsesdagen

- Flagget heises på halv stang
- Elevene møter pårørende i kirken, evt først på skolen
- Rektor, kontaktlærer evt. timelærere/andre lærere i gruppa deltar i begravelsen. Andre elever som har hatt tilknytning til den døde kan også delta
- Hvert enkelt barn kan legge ut en blomst på kisten, eller i graven til slutt.
- En hilsen fra Solbakken skole (blomst/krans el)
- Solbakken skoles fane plasseres i kirken

Kort samling på skolen etterpå

- Elevene med pårørende kan samles på skolen etter begravelsen. Kontaktlærer blir tilstede.
- Flagget heises på hel stang.

Markering videre i skoleåret

- La den tomme pulten bli stående ut semesteret.
- Markering av den dødes fødselsdag og dødsdag
- Markering ved høytider det første året
- Besøk graven

Jeg har lett

*Jeg har lett etter deg i sokkene dine. Jeg har lett i skogen.
På fjellet, i byen, ensomheten, i tårene og på graven.*

*Jeg har lett over alt.
Og så var du der hele tiden.*

Inne i meg.

Linn Stokke

II. Plutselig dødsfall på skolen eller ulykke på skoleveg

1. Medisinsk førstehjelp
 - En av personalet/helsesøster blir hos den skadde. Gi nødvendig førstehjelp.
2. Ambulanse og politi varsles.
3. Administrasjon orienteres.
4. En av personalet følger med i ambulansen dersom pårørende ikke er ved ulykkesstedet.
5. En av personalet leder bort de andre elevene
 - Samle elevene for å snakke om hendelsen
 - Gi informasjon om hva som skjer

NB!

Husk evt søsken på skolen som må ivaretas

6. Pårørende underrettes av rektor/kontaktlærer
7. Informasjon til resten av personalet

8. Plan for resten av skoledagen:
(en annerledes skoledag)
 - Samtale, støtte/omsorg i klasserommet
 - Etter hvert kan det være bra med litt ordinær undervisning
 - Kontaktlærer tar kontakt med foreldrene til elever som har vært vitne til ulykken

NB! Elever som har vært vitne til ulykken må ikke komme hjem til tomt hus.

9. Det pedagogiske personalet samles etter at undervisningen er ferdig for dagen for å få ytterligere informasjon og samtale
 - Støtte involverte lærere
 - Diskutere planene for de påfølgende dagene
10. Hvis pressen/media møter opp, skjerm medelever, evt. familie og lærere. Henvis pressen videre til rektor
11. Skolen gir oppmerksomhet til pårørende.
Rektor/kontaktlærer anbefales å besøke hjemmet og eleven på sykehuset.
12. Gruppen gir oppmerksomhet til den skadde eleven.

Ulykke med dødelig utfall:

Politiet har ansvar for å underrette pårørende.

Dersom en elev dør i en ulykke kan trinnet tas med til ulykkesstedet. Markering med f. eks blomster og lys

III. Å følge en elevs langvarige sykdom

- Kontaktlærer/skolen får beskjed fra pårørende om elevens sykdom
- Kontaktlærer og helsesøster inviteres til sykehuset og får informasjon om elevens sykdom (fast rutine for kreftsyke barn)
- Kontaktlærer og helsesøster informerer hele personalet på skolen
- Kontaktlærer og helsesøster informerer trinnet til den syke eleven
- Kontaktlærer og evt. foreldre gir informasjon til de andre elevenes foreldre. Kan tas opp på foreldremøte. Hvis ønskelig kan helsesøster være med

NB!

All informasjon må gis i samråd med den syke eleven og pårørende

- Kontaktlærer og helsesøster fungerer som kontaktledd mellom skolen, familien og sykehuset

*Tror du,
tror du at venner møtes på nye kloder?*

Sigbjørn Obstfelder

Eleven er på sykehus

Skolearbeid:

- Viktig at den syke eleven får undervisning og får oppleve at han fortsatt er en del av trinnet.
Kontaktlærer samarbeider med sykehusets lærer.
- Selv om både elev og lærer vet at døden nærmer seg føles det riktig for den syke at skolearbeidet blir gjort.
- Kontaktlærer og helsesøster holder seg orientert om den syke elevens tilstand, slik at de kan gi de andre elevene informasjon om hvordan den syke har det.

Ikke glem den syke eleven

- Besøk den syke eleven på sykehuset eller hjemme.
- Lag tegninger, dikt og skriv brev til hverandre.
- Ta vare på hilsninger fra den syke eleven. Disse kan være viktige i sorgprosessen dersom den syke eleven dør.

Eleven kommer tilbake til skolen

- Ved informasjon i gruppa skal den syke eleven gå inn sammen med de andre elevene og sitte ved sin pult/plass. La eleven selv få snakke hvis hun/han ønsker det. Avtal på forhånd med eleven og evt. pårørende.
- La den syke eleven gli naturlig inn i trinn-miljøet igjen. De fleste barn med alvorlig eller kronisk sykdom misliker å skille seg ut eller bli forskjellsbehandlet.
- Evt. spesialpedagogisk hjelp og ekstra oppfølging vurderes etter hvert.

Eleven dør

- Se overskrift I, *Elev dør plutselig*
- Dersom eleven dør av kreft eller andre spesielle sykdommer kan det være en idé at gruppa har utlodning/basar el med inntekt til sykehusets barneavdeling eller til en støtteorganisasjon.

IV. Elev mister søsken eller en av foreldrene

Hvis dødsfallet skjer mens eleven er på skolen er det best at en representant fra familien kommer til skolen og informerer eleven.

- Kontaktlærer har samtale med eleven og pårørende på skolen
- Kontaktlærer informerer de andre elevene på trinnet (i samråd med eleven og pårørende)
- Trinnet lager en hilsen til eleven
- Før den rammede eleven kommer tilbake til gruppa er det viktig at kontaktlærer samtaler med eleven. Gjennom samtale kan det avklares spesielle ønsker og behov eleven kan ha i forhold til skolen og trinnkameratene. Det er viktig å presisere at de andre elevene ser fram til at eleven skal komme tilbake til trinnet.
- Kontaktlærer har deretter samtale med trinnet. Dersom elevene ønsker det, kan han/hun selv fortelle om det som har skjedd.
- Kontaktlærer deltar i begravelsen. Elevens venner kan oppmuntres til å delta.

Videre arbeid for kontaktlærer

- La eleven selv bestemme hvor mye hun/han ønsker å snakke om det som har hendt.
- La eleven få vite at du vil være der å lytte hvis hun/han trenger noen å snakke med.

Dersom dødsfallet skjer utenom skoletid er det viktig at skole og kontaktlærer får vite dette så tidlig som mulig.

- Skolen/kontaktlærer tar kontakt med hjemmet.
- Videre fremgangsmåte se s. 7 og 8.

Sorgens Poesi er stumhed.

Henrik Wergeland

V. En lærer dør

- Rektor sammenkaller til møte hvor hele skolens personale får informasjon og kan samtale om det som har skjedd.
- Markere kateteret med f. eks lys, bilder, blomster.
- La elevene få lage en siste hilsen til den døde læreren (tegne lage dikt, skrive brev)
- Kontaktlærer informerer den berørte gruppa. Rektor sender brev til de foresatte (se vedlegg)
- Minnestund (se s. 8 og 9) Gjerne én minnestund for skolens ansatte og én for hele skolen.
- Foreldremøte (det berørte trinnet). Rektor og ny kontaktlærer.
- La barna få delta i begravelsen sammen med pårørende. Skolen sender en bæretilsels. Skolens fane plasseres i kirken.
- Forsøk å etablere de daglige rutinene i gruppa så raskt som mulig.
- Tilstrebe mest mulig lærerkontinuitet.
- La elevene få anledning til å snakke om det som har hendt.

Den dag kjem aldri

*Den dag kjem aldri at eg deg gløymer,
for om eg søver, eg um deg drøyer.
Om natt og dag er du like nær,
og best eg ser deg når myrkt det er.*

*Du leikar kringom meg der eg vankar.
Eg høyrer deg når mitt hjarta bankar.
Du støtt meg fylgjer på ferdi mi,
som skuggen gjeng etter soli si.*

*Når nokon kjem og i klinka rykkjer,
d'er du som kjem inn til meg, eg tykkjer:
Eg sprett frå stolen og vil meg té,
men snart meg sig atter ende ned.*

*Når vinden lint uti lauvet ruslar,
eg trur d'er du som gjeng der og tuslar!
Når sumt der burte eg ser seg snu,
eg kvekk og trur det må vera du.*

*I kvar som gjeng og som rid og køyrer,
d'er deg eg ser; deg i alt eg høyrer:
I song og fløyte- og felelåt,
men endå best i min eigen gråt.*

A. O. Vinje

VI. Selvmord

Ved selvmordstanker

Hva kan vi gjøre når vi står overfor en elev med selvmordstanker?

Lytte

- Fastslå at døden er ugjenkallelig
- Opplyse om hjelpetilbud til foreldre (Selvmordsgruppa v/BUPA, helsesøster, skolelegen, hjelpetjenesten)
- Kontakt hjelpetilbudet/foreldrene
- Følg opp saken over tid.

Husk

- Ikke ignorer faresignaler
- Ikke hold betroelsen hemmelig
- Ikke ta ansvar for eleven alene
- Ikke argumenter eller kritiser

En elev har begått selvmord

- Når vi får høre at en av elevene har begått selvmord tar trinnkontaktene kontakt med foreldrene.
- Trinnkontaktene avtaler med foreldrene hva som skal sies i gruppa.
- Viktig med åpenhet om selvmordet for å unngå rykteflom, spekulasjoner og lignende. En faktisk orientering om hendelsen.
- Åpenhet og samtale på trinnet om dødsfallet øker ikke faren for at vennen skal gjøre det samme.
- Selvbebreidelse og dårlig samvittighet er reaksjoner som ofte kommer i forbindelse med slike dødsfall. Derfor er det viktig å få pratet om disse tankene og følelsene på trinnet.
- Ressurspersoner (Selvmordsgruppa v/BUPA, helsesøster, skolelegen, hjelpetjenesten) kan kontaktes.
- Gi gjerne en orientering i alle gruppene der eleven var kjent.

- Foreldremøte (se s. 6)
- Videre arbeid på trinnet (se s. 7 og 8)
- Minnestund (se s. 8)
- Begravelse (se s. 10)
- Markering videre i skoleåret (se s. 11)

Foreldre eller søsken har begått selvmord

- Det er bra om skolen oppfordrer til åpenhet når en elev opplever at en av de nærmeste begår selvmord.
- En elev som har opplevd selvmord i familien må få den samme omsorgen og støtten som andre elever får ved dødsfall av nære personer.

*Å bli glad i er å legge
grunnsteinen til et savn.*

Kolbein Falkeid

Litteraturliste:

Fagbøker

Bøker for voksne

Bjerke, Tore: <i>Selvord og selvmordforsøk blant unge</i> , tapir forlag 1991
Bøhle, Solveig: <i>Noen blir tilbake</i> , Ex Libris 1988
Dyregrov, Atle: <i>Sorg og omsorg i skolen</i> , Magnat forlag Bergen 1994 <i>Sorg hos barn</i> , Fagbokforlaget 2006
Edwardsen, Gudrun: <i>Barn i sorg, barn i krise</i> . Kolobri forlag 1987
Ekvik, Steinar: <i>Skolen i møte med elever som sørger</i> . Gyldendal 1991.
Glimsdal, Anne Kari: <i>Når døden rammer</i> . Oplandske bokforlag 1990.
Husebø, Stein: <i>Sykdom, sorg og kjærlighet: hva kan vi lære av barn?</i> 2005
Halvorsen, Per: <i>Omsorg i nærmiljøet ved livets slutt</i> . Kommuneforlaget 1993
Kubler-Ross, Elisabeth: <i>Om barn og døden</i> . Narayana Press, København 1988.
Bugge, Renate G.: <i>Når krisen rammer barn og unge</i> Høyskoleforlaget 2008

Skjønnlitteratur Bøker egnet for barn

Alex, Benny og Marle: <i>Bestefar og Maria</i> . Luther 1982
Coerr, Elenor: <i>Sadako</i> . 1995
Gydal, Monica m.fl.: <i>Slik var det da Olas farfar døde</i> . Barnepax Pax 1973
Hansen, Arnstein: <i>En annerledes dag</i> . IKO-forlaget 1988
Kaldhol, Marit: <i>Farvel Rune</i> . Samlaget 1986
Nilsen Reidar A. og Birte M. Løvelid: <i>Da Karlsen døde</i> . Gyldendal 1979
Abrahamsen, Aase F.: <i>Det var ikke min skyld</i> . Gyldendal 1993
Dahlberg, Gerd: <i>Gråt da vel</i> . Gyldendal 1977
Døcker, Rolf: <i>Å, Maria...</i> Damm 1977
Lindgren, Astrid: <i>Brødrene Løvehjerte</i> . Damm 1982
Heivoll, Gaute: <i>Himmelen bak huset</i> 2008
Skeie, Eivin <i>Sommerland</i> . Luther 1985
Gaarder, Jostein: <i>I et speil, i en gåte</i> 1993
Bjørlykke Oskar S.: <i>Kom til Dammen!</i> 2003
Aasmundtveit Anne K.: <i>Gule roser til pappa</i> 2006

Forslag til salmer, sanger og dikt til bruk ved minnestunder:

Salmer:

Salmeboka: nr. 454 Ikke en spurv til jorden
nr. 416 Alltid freidig når du går
nr 608 Så ta da mine hender

Sanger

Morgendagens søsken
For siste gang – fra Portveien

Dikt:

Bok: Johann Grip (red): *Lene din ensomhet stille mot min*. Diktsamling av norske lyrikere om det å føle sorg. 2003

Bang, Karin: *Reise*, fra Etter den første dag

Bosmans, Phils: *Leve hver dag på nytt*,
fra Lykkens blomster 1981

Bratland, Sondre: *Gje meg handa di*

Bruheim, Jan-M. *Um å bera*

Christie, Erling: *Døden er ingen avskjed*,
fra Tegnene sluker 1960

Stokke, Linn: *Jeg har lett*, fra Tanker fra en sorg 1991

Vinje, A. O: *Den dag kjem aldri*, fra Storegut fra 1866

Forslag til brev til den døde elevens foresatte

(Brevet må skrives for hånd)

Solbakken skole.....

Kjære.....

Det er med dyp smerte jeg har fått budskapet om at.....er død. Jeg føler med dere i sorgen og savnet. Tapet av et barn er uendelig tungt. Savnet vil alltid være der.

Jeg vil huske.....for alle de gode stundene vi har hatt sammen. Jeg er meget glad for at jeg fikk ha.....som elev. Savnet etter en elev som har gått bort vil alltid prege meg. Motta derfor mine mest dypfølte kondolanser. Jeg føler med dere i deres sorg.

På skolen har vi gjort dette for å minnes.....:

Vi skal ha foreldremøte og vil gjerne orientere dere om hva som skal skje der. Hvis dere ønsker er dere hjertelig velkommen.

Med kjærlig hilsen

Forslag til brev til foresatte ved en lærers død

Til foreldre/foresatte

Solbakken skole.....

Det er tungt og trist å måtte gi beskjed om at vår kjære kollega.....er død.

Det innkalles til foreldremøte.....

Skolen vil gjerne samtale med dere om hvordan vi skal forholde oss i dagene fremover og under begravelsen. Det kan være viktig å få gjennomgått de sorgreaksjonene som barn kan få på kortere og lengre sikt.

Til orientering:

Etter at beskjeden om dødsfallet kom, har vi gjort dette: Elevgruppene ble orientert om dødsfallet hver for seg. Deretter samlet alle seg til sang, diktlesing, minnetale og flaggheising. Etter møtet gikk gruppene hver til sitt og hadde samtaler og egen minnestund. Det ble snakket litt om hvordan læreren kunne hedres under begravelsen.

Vel møtt til foreldremøtet.

Vennlig hilsen

.....

Forslag til brev til innkalling til foreldremøte ved en elevs død:

Til foreldrene

Solbakken skole.....

Det er med dyp sorg og smerte jeg kaller inn til foreldremøte. Møtet blir i rom.....kl.....den.....

Som dere sikker vet, er vår kjære elev.....død. Det som har hendt har gjort et dypt inntrykk på oss alle, og vil prege oss i lang tid fremover.

Jeg vil gjerne ha en samtale med dere om hvordan elevene skal forholde seg i dagene som kommer, og under begravelsen. Det vil bli holdt en orientering om sorgreaksjoner hos barn både på kort og lengre sikt.

Til orientering:

I forbindelse med dødsfallet har vi på skolen gjort dette: Elevene fikk beskjed om dødsfallet sammen. Deretter hadde hele skolen en samlingsstund ved flaggstangen. Her var det sang, diktlesing, minnetale ved rektor og flaggheising. Elevgruppene gikk deretter til hver sine klasserom. I vår gruppe hadde vi en felles samtale hvor alle som følte for det ble gitt anledning til å gi uttrykk for sine tanker og følelser. Vi snakket litt om begravelsen. Fra skolens side er det et sterkt ønske om at hele trinnet møter i begravelsen. Dette for at elevene skal komme gjennom sorgen uten for store arr.

Jeg ønsker alle velkommen til dette viktige møtet.

Med vennlig hilsen

Forslag til brev til innkalling til foreldremøte ved søskens død:

Til foreldrene

Solbakken skole.....

Skolen er rammet av sorg over tapet av.....som gikk på ...trinn.i vårt trinn er søster/bror til avdøde. Jeg kaller inn til foreldremøte for å samtale om hva vi bør gjøre i dagene fremover.

Møtet holdes den.....kl.....i rom.....

Det vil bli gitt en orientering om sorgreaksjoner hos barn.

Til orientering:

I forbindelse med dødsfallet har vi gjort dette: Elevene i vår gruppe ble orientert om dødsfallet før hele skolen ble samlet til en minnehøytidelighet og flaggheising. Vi sang sanger og leste dikt. Rektor holdt en kort minnetale, så ble flagget heist på halv stang. Deretter gikk elevgruppene hvert til sitt.

Jeg håper inderlig at alle elevene i gruppa vil bli representert på møtet. Vel møtt!

Vennlig hilsen

.....

Telefonliste

Administrasjon: 72547350

Rektor: 72547354 - 97654300

SFO: 72547358

Helsesøster: 72547350

Sokneprest: 72540180 / 84

Hjelpetjenesten: 72541500

Politi: 112

Alarmtelefon/brann: 110

Lege/ambulanse: 113

Merknader til handlingsplanen

1. Alle lærere bør ha et eksemplar av del II (Plutselig dødsfall eller ulykke på skoleveg) til bruk på ekskursjoner ol.
2. Oppdaterte telefonlister bør foreligge ves skolestart. Rektor har ansvar for at listene blir ajourført.
3. Kontaktlærerne har ansvaret for å innhente telefonnumrene til foreldrenes arbeidssted, eller evt andre kontaktpersoner. Leveres til administrasjon.
4. På det første foreldremøtet om høsten, må det orienteres om handlingsplanen. Det må også spørres om klassens telefonliste med ekstranumrene kan leveres ut til trinnkontaktene.
5. Reviderte telefonlister utarbeides av administrasjonen.
6. Det bør være blomsterglass, lysestaker, lys og fyrstikker i alle klasserom (lysene skal være hvite og lysestakene mest mulig nøytrale). Det skal finnes blomsterglass, lys, staker og fyrstikker på personalrommet.
7. Litteratur om emnet bør være plassert tilgjengelig for alt personale ved skolen. Det bør være en egen hylleplass til bøkene. En i personalet bør ha ansvaret for tilsyn med dem. Bøkene bør merkes spesielt. Det er ønskelig at bøkene skiller seg ut fra de andre bøkene som tilhører skolen.
8. Nye ansatte må få orientering om handlingsplanen.